

HENK VAN BRINK, DIJKGRAAF RIJN EN IJSSEL:

“Sanering plancultuur zou welkom zijn”

Praten en schrijven over de waterschapsverkiezingen blijkt een dankbare bezigheid. Belangrijker dan de structuur of de organisatie van een waterschap is echter het feitelijke werk dat verricht wordt. Werk in de verschillende waterschappen redelijk identiek is, maar in zijn praktische invulling toch sterk kan verschillen tussen de hogere en de lage delen van ons land. Ditmaal het verslag van een gesprek met mr. Henk van Brink, dijkgraaf van Waterschap Rijn en IJssel, belast met het waterbeheer in de gehele Achterhoek, vanaf Arnhem voor zover gelegen ten noorden van de Rijn, Rozendaal en Rheden tot aan het begin van het Apeldoorn Kanaal. Omdat het imposante nieuwe kantoor van het waterschap in Doetinchem nog net niet betrokken was, vond het gesprek plaats in één van de hoofdgebouwen, die binnenkort verlaten worden.

Welke belangrijke zaken spelen hier?

“Dat zijn nogal verschillende dingen. In willekeurige volgorde: het gebiedenbeleid, waterberging, het beheer van de rivierdijken en het toepassen van innovatieve technieken. En niet te vergeten de taak van het waterschap in het maatschappelijk veld. Dat is een vraagstuk waarmee we intensief bezig zijn en waarover we eigen opvattingen hebben.”

Wat houdt het gebiedenbeleid in?

“Het gebiedenbeleid moet antwoord geven op de vraag: hoe richten wij het landelijk gebied opnieuw in, ook met het oog op de verandering van het klimaat? Het is in wezen de pendant van de vraag: hoe voer ik het waterbeheer zo goed mogelijk uit? Samen gaan die twee vragen over de inrichting van het platteland, ook als er geen sprake is van landinrichtingsprojecten in de klassieke zin van het woord. Het biedt het waterschap de kans zich daarin te profileren. Maar je moet de waterschapstaak dan wel ruimer zien dan het klassieke ‘slootje, dijkje, zuivering’. Je moet met alle andere betrokkenen tot overeenkomsten over de gewenste ontwikkeling willen komen.”

“Een voorbeeld is de ontwikkeling van meer natte natuur. Je moet oog hebben voor de cultuurhistorie van een gebied. Op verschillende plekken zijn in het verleden grote moerasgebieden door ontwatering drooggelegd en omgezet in landbouwgrond. Maar altijd zo dat overtollig regenwater zo snel mogelijk werd afgevoerd. Dus landbouwgrond die erg droogtegevoelig is. Je moet ook oog hebben voor de ontwikkeling van de landbouw, hier enerzijds melkveehouderij, anderzijds intensieve veehouderij. Voor de ontwikkeling van de recreatie en de behoefte aan toeristische impulsen, maar ook voor het in

stand houden van de prachtige landgoederen in dit gebied.”

“De provincie heeft ons gevraagd de toekomstige ontwikkeling van het gebied Baakse Beek - Veengoot te trekken. Dat terwijl de provincie zelf de taak heeft dit gebied een plek in de ecologische hoofdstructuur te geven. In dit gebied spelen alle elementen die ik net heb opgenoemd. Ik zie die vraag als een compliment en als een blijk van vertrouwen.”

Hoe pakt u zo'n project aan?

“Wij doen dat heel voorzichtig en samen met anderen. En dan niet alleen de klassieke spelers als de LTO en het recreatieschap. Ook de diverse bewonersgroeperingen worden erbij betrokken, de boeren die daar hun bedrijf hebben, de mensen die er wonen, etc. Belangrijk is dat je van tevoren duidelijk aangeeft welke speelruimte er is, welke keuzevrijheid. Belangrijk ook dat je je als waterschap niet alleen maar op je eigen taken richt, maar een breed maatschappelijk gevoel ontwikkelt.”

“Het waterschap moet zijn stoffig imago afschudden. Binnen de Unie van Waterschappen ben ik voorzitter van het project Waterwegen. Een project dat wil laten zien hoe je modern waterbeheer kunt oppakken. Ik heb alle 26 waterschappen gevraagd twee veelbelovende mensen te sturen om nieuwe projecten te ontwikkelen. Een externe jury moet de projecten beoordelen. Waterwegen heeft twee doelen. Het eerste is de buitenwereld, vooral ook de politiek, een functionele, nieuwe stijl te laten zien. Het tweede om de waterschappen te leren samenwerken, van elkaar te laten leren, oog te hebben voor wat de ander doet.”

“Voorbeeld is een project in Eibergen. Daar staat een oude watermolen, waar omheen

het waterschap veel gronden bezit. Vraag is hoe je die molen met omgeving opnieuw tot wasdom kunt laten komen. Enthousiaste mensen uit Eibergen haken erop in, evenals de Stichting Molenbeheer. Wij zijn bereid om onze gronden in een stichting met anderen onder te brengen. Eén van de nieuwe hoogheemraden gaat dit verder trekken.”

Is het project Waterwegen breder verankerd?

“Bij Rijn en IJssel is dat gemakkelijk, omdat ik voorzitter ben. Maar ik ga de komende tijd met alle nieuwe portefeuillehouders praten. Wat wij doen, mag geen schamplap voor de Unie zijn. Maar waterschappen hoeven zich ook niet te schamen. Overal is men druk doende met nieuwe ontwikkelingen en technieken. Een voorbeeld vormt de rwzi Varsseveld, door Waterschap Rijn en IJssel samen met de STOWA uitgerust met MBR-techniek. De hele wereld komt hier kijken. Kijk ook naar de gezamenlijke belastingkantoren die waterschappen opgericht hebben. Daar kunnen andere overheden nog iets van leren.”

Als ander punt noemde u de waterberging.

“Voor de klimaatverandering gaan wij uit van het middenscenario, zoals iedereen overigens. Oorspronkelijk gingen we er vanuit dat we grootschalige bergingslocaties zouden moeten inrichten. Dat het waterschap daarvoor 6.000 hectare moest zien te vinden. Maar daar zijn we van teruggekomen. Wij waren toch al van plan om onze watergangen anders te gaan inrichten: meer laten meanderen, meer paaiplaatsen voor vissen, etc. Door dat te doen en door vooral bovenstrooms het water op te houden, kunnen wij overal waterbergingen realiseren en komen wij ook aan de benodigde ruimte. Ik vind het mooi dat je in staat bent een probleem anders te gaan benaderen en dan tot een totaal andere oplossing komt. En stel dat het tegenvalt met het klimaatscenario, dan kunnen we altijd nog grote bergingslocaties inrichten.”

U noemde ook rivierdijken en innovaties.

“Vanaf Lobith moeten we de dijk langs de Rijn, het Pannerdens Kanaal en de IJssel tot Deventer op hoogte brengen. Op zich niets bijzonders, maar wel een mogelijkheid om als waterschap met de mensen te communiceren, te luisteren naar wat er overal leeft en mee te denken over de beste aanpak.”

“Wat innovaties betreft, wij staan open voor nieuwe ontwikkelingen. De MBR-installatie in Varsseveld heb ik al genoemd. Als je water vast wilt houden, geldt dat ook voor effluent. Maar dat moet dan wel extra gezuiverd worden als het geloosd wordt in een gebied van het hoogste ecologische niveau. In Wehl en Ruurlo bijvoorbeeld met zandfiltratie. Ook in plaatsen als Winterswijk en Dinxperlo gaan wij bewust extra zuiveren. Dat is modern kwaliteitsbeheer.”

Wat is uw visie op de taak van het waterschap in het maatschappelijk veld?

"Ik doel dan vooral op het stedelijk water. Vraag is welke rol ik kan en wil spelen bij het beheer daarvan. Vroeger waren Arnhem, Rozendaal, Rheden en Doesburg niet in waterschapsverband opgenomen. Toen dat alsnog gebeurde, moesten de inwoners waterschapslasten gaan betalen. Dan moet je als waterschap ook kunnen laten zien wat je voor de mensen doet. Wij hebben toen de waterpartijen in Arnhem gekocht van de gemeente en opgeknapt, zoals de vijvers in Sonsbeek. Dat beleid hebben we voortgezet; een bewuste keuze van het algemeen bestuur. We zijn nu zover dat we - als binnenkort de laatste overeenkomsten getekend zijn - in 21 van de 22 gemeenten in het gebied het beheer van alle stedelijk water op ons genomen hebben. Met één gemeente lopen de onderhandelingen nog."

Is dit uniek in Nederland?

"Veel andere waterschappen zijn nog niet zover. Maar de realiteit is dat het waterschap het meeste geld bij de inwoners van de steden weghaalt en daarvoor een tegenprestatie moet leveren. Ik heb niets op met modellen die tot in detail de taakverdeling tussen gemeente en waterschap regelen. Natuurlijk werken wij mee aan gemeentelijke waterplannen, maar dan vooral vanuit de invalshoek: wat kunnen we doen, niet wat moeten we doen. We zijn trouwens heel ver doorgeschoten in al die waterplannemakerij. Een rijksplan, een provinciaal plan,

een KRW-plan, een watervisie, een waterbeheersplan, een gemeentelijk waterplan, de structuurplannen niet te vergeten. Als we daarnaar eens kritisch zouden kunnen kijken, zou mij dat welkom zijn."

"Apart punt hier is ook de samenwerking met de Duitsers. Wij zorgen voor de afvoer van het water van 60.000 hectare Duits grondgebied. De KRW dwingt tot een gezamenlijke aanpak. Dat is goed, maar waar je tegenaan loopt, is dat men in Duitsland anders omgaat met definities, ook dat de organisatie van het waterbeheer aan de andere zijde van de grens zo totaal anders is. Wij missen hier een groot Wasser-verband als gesprekspartner. Het zijn hier 'ehrenamtliche' functies, met een centrale aansturing vanuit Düsseldorf. Samenwerken beperkt zich daardoor tot kleine lokale projecten."

U hebt een nieuw bestuur gekregen.

"Ons dagelijks bestuur telt nu vijf hoogheemraden: één CDA, één Water Natuurlijk, één PvdA, één LTO en één Kamer van Koophandel. Het algemeen bestuur bestaat uit elf fracties: CDA vijf leden, Water Natuurlijk vier, PvdA vier, VVD drie, Vrienden van de Berkel drie, vier eenmansfracties en dan acht geborgde zetels: LTO drie, KvK drie en Bos en Natuur twee. Het wordt met elf fracties zeker een nieuwe manier van werken, maar het collegeakkoord is door alle fracties ondertekend. Over de grote lijn is iedereen het dus eens. De verschillen zitten in nuances, in vragen als: hoe ver je als waterschap moet gaan in het meewerken aan het realiseren van ecologische verbindingzones, vispassages

stemmen. Wel moeten en kunnen wij laten zien dat we maatschappelijk goed bezig zijn."

Hoe ziet uw loopbaan eruit?

"Ik ben in 1945 in Apeldoorn geboren. Na de MULO ben ik gaan werken bij de Twentse Bank, later bij een Amerikaans bedrijf. Ondertussen heb ik het avondlyceum gedaan. Van 1967 tot 1972 studeerde ik in Utrecht Nederlands recht. In 1972 ben ik bij de Sociale Dienst in Voorburg eerst directie-secretaris geworden, daarna waarnemend directeur. Dat werk beviel mij niet zo. Bovendien wilden mijn vrouw en ik terug naar het oosten. In 1975 solliciteerde ik naar de functie van secretaris bij het toenmalige Zuiveringsschap Oostelijk-Gelderland. Ik ben daar benoemd en vormde eerst met Aad van de Koppel de tweehoofdige leiding van de dienst. Na diens vertrek werd ik secretaris-directeur. Als secretaris van de Gelderse Waterschapsbond heb ik in de jaren daarna alle discussies over de vorming van all-in waterschappen van nabij meegemaakt. Toen in 1997 Rijn en IJssel werd gevormd, ben ik tot secretaris-directeur benoemd."

"Vanaf 1992 was ik ook lid van de PvdA-fractie in de Provinciale Staten van Gelderland. Toen begin 1999 Aad van der Ende wegging als dijkgraaf, kwam ik voor de keuze te staan of ik dijkgraaf wilde worden of gedeputeerde. Ik heb voor dijkgraaf gekozen en ben daar nog steeds blij mee." "Het mooie van een waterschap is dat het beleid zich direct vertaalt in projecten. Van de fouten die je daarbij maakt, kun je dus direct zelf leren. Dat geldt voor het management, maar ook voor het bestuur."

Henk van Brink.

"Ik heb niets op met modellen die tot in detail de taakverdeling tussen gemeente en waterschap regelen"

en recreatieprojecten. Iedereen is voor efficiënt en effectief beheer."

Ziet u deze verkiezing als winst of verlies?

"Als winst, vooral door de veel grotere betrokkenheid van mensen. De mensen die bereid waren op lijsten te gaan staan, de mensen die hun stem hebben uitgebracht. Het lijstenstelsel heeft goed gewerkt, het is veel beter dan het personenstelsel. Ik ben het met Peter Vonk (zie H₂O nr. 1) eens dat 24 procent geen slechte opkomst was. Natuurlijk moet dat percentage hoger, natuurlijk moeten er minder ongeldige stemmen zijn, natuurlijk moet internetstemmen mogelijk worden. Maar die 24 procent betekent niet het failliet van het waterschapsbestel. Wij moeten niet doemdenken. Democratie houdt mijns inziens in dat men het recht heeft om te

Verwacht u nog ontwikkelingen in de toekomst?

"Er zal zeker een discussie ontstaan over verdere opschaling van de waterschappen. In samenhang daarmee wellicht ook over een samengaan met andere partijen. In onze regio denk ik dan aan een samengaan met Regio en Dinkel en wellicht ook Groot-Salland. Maar dat zal ik zelf niet meer meemaken."

"Voorspellen is overigens moeilijk. Toen ik in 1999 aantrad als dijkgraaf, heb ik gezegd dat ik Rijn en IJssel het eerste internationale waterschap zag worden. Waterstaatkundig zou dat perfect zijn, staatkundig bleek dat een rampzalige gedachte waarvoor hier over de grens geen enkel draagvlak is. Het streven van de KRW is prima, de praktijk is totaal anders. Mijn visie toen bleek een droombeeld."

Maarten Gast